

MYO'lardaki 3+1 İşbaşı Eğitimlerinin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: PAÜ Örneđi¹

Hasan GÜL² ve Emin YÜREKLİ³

Öz

Meslek Yüksekokulları ülkelerin ara eleman ihtiyacını karşılamada etkin bir rol oynayan, mesleki eğitime ağrılık veren dinamik yapıları ile ön plana çıkan okullardır. Bu okullarda öğrenim gören öğrenciler kısa sürede iş hayatına atılarak öğrencilik yıllarında elde etmiş oldukları donanımları iş hayatına aktarmak ve daha kolay iş bulabilmek, daha erken ekonomik bağımsızlığa kavuşabilmek gibi bir takım önemli etkenler ile iş hayatına atılmaktadırlar. Meslek Yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin okul ile sanayi arasında ilişki kurabilmeleri ve piyasanın talepleri doğrultusunda nitelikli ara eleman ihtiyacının karşılanması, bu okullarda öğrenim gören öğrencilere işyerlerinde uzun dönemli pratik yaptırılabilmesi ile mümkün olabilmektedir. Ülkemizde bazı üniversitelerde uygulanmakta olan 3+1 işbaşı eğitimi modeli ile öğrenciler 3 dönem ders 1 dönem staj uygulaması ile öğrencilik yıllarında iş hayatını daha yakından tanıma imkânı bulabilmektedirler. 3+1 işbaşı eğitimi modeli ile meslek yüksekokulu öğrencilerinin girişimcilik alanında da bir takım kazanımlar elde ettikleri düşünölmektedir. Bu çalışmada 3+1 işbaşı eğitimini tamamlayan öğrenciler ile 3+1 işbaşı eğitimine katılmayan öğrenciler arasındaki girişimcilik kazanımları karşılaştırılacaktır. Böylece işbaşı eğitimlerinin bugüne kadar incelenen işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikleri kazandırma performansının yanında bu çalışma ile öğrencilerin kendi işlerini kurma performansını üzerine etkisi de belirlenmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Girişimcilik Eğilimi, İşbaşı Eğitimi, Staj

The Effect of 3 + 1 On-The-Job Trainings in Vocational Schools on Entrepreneurship Tendency: Case of PAU

Abstract

Vocational schools are schools, which play important role to answer the needs of the countries on semi-qualified worker, which come into prominence with their dynamic structure that put emphasis on vocational education. Students who study in these schools are given the opportunity to enter the business life in a short period of time by applying knowledge and experience they have obtained in their student years in the business life and finding a job more easily, and to have an earlier economic independence. Establishing a relationship between school and industry and meet the demands of the market on qualified pre-qualified workers are possible to have long-term practice in the workplace of students in these schools. With the system 3+1 internship practice which was held in some university in our country, students find work life recognition opportunity in their student life. It is considered that students are gathering some learning outcome on entrepreneurship. In this study, entrepreneurship gains between students who have completed 3 + 1 internship training and those who have not completed 3 + 1 internship training will be compared. Thus, in addition to the performance of internship trainings to acquire the qualifications needed by the labor market that has been examined so far, this study will also determine the effect of students on the performance of establishing their own businesses.

Key Words: Entrepreneurship, Entrepreneurship Tendency, on-the-job trainings, Internship practice

Atıf İçin / Please Cite As:

Gül, H. ve Yürekli, E. (2020). MYO'lardaki 3+1 işbaşı eğitimlerinin girişimcilik eğilimine etkisi: PAÜ örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(4), 2407-2417.

Geliş Tarihi / Received Date: 08.01.2020

Kabul Tarihi / Accepted Date: 20.08.2020

¹ Bu çalışma 10. Uluslararası Girişimcilik Kongresi'nde (Manisa Celal Bayar Üniversitesi, 25-26 Nisan 2019) sunulan sözlü bildirisinin genişletilmiş halidir.

² Prof. Dr. - Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, hasan.gul@omu.edu.tr
ORCID: 0000-0002-3720-5451

³ Doç. Dr. - Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Birimler Fakültesi, emin.yurekli@manas.edu.kg
ORCID: 0000-0001-7845-0878

Giriş

Dünyanın genelinde olduğu gibi Türkiye'nin de en önemli sorunlarından biri istihdam ve işsizliktir (Ay, 2012, s. 321). Özellikle 18-30 yaş grubuna giren gençlerin yaşadığı işsizlik sorunu gelişmişlik seviyesi ne olursa olsun tüm ülkelerin üzerinde durduğu, ekonomik, sosyal ve siyasal çeşitli politikalar ve tedbirlerle çözüm aradığı evrensel bir konudur (Taş vd., 2018, s. 281). Genç işsizliği diğer bir ifadeyle genç işgücü piyasalarında yaşanan işsizlik sorunu, ülkelerin eğitim sistemleri ve girişimcilik eğilimleriyle yakından ilişkili bulunmaktadır (Karadeniz vd., 2013).

Eğitim, insan davranışlarını planlı ve sistematik bir şekilde değiştirme sürecidir ve insanın çevresel değişimlere uyum sağlama kabiliyetini artırma amacı gütmektedir. Diğer bir ifadeyle eğitim, insanların hedeflerine ulaşmalarını kolaylaştıran davranış, bilgi, beceri, yetenek ve güdülenmelerini değiştirme sürecidir. Bireysel amaç ve katkılarının yanı sıra eğitimin örgüt ve toplumsal amaçlara da önemli hizmetlerde bulunduğu bilinmektedir. Eğitim aracılığıyla örgütler daha etkin ve verimli olup rekabet üstünlüğü elde edebilmekte ve sürdürülebilir bir yapıya dönüşebilmektedirler. Aynı zamanda eğitim, toplumların kalkınma çabalarını destekleyen, vasıflı insanların potansiyel yeteneklerine paralel bir biçimde yetişmelerini sağlayan itici bir güçtür (Civan ve Demireli, 2004 Akt: Çetin vd., 2017, s. 154).

Küreselleşme ve bilişim alanında meydana gelen yenilikler çalışma hayatında radikal dönüşümlere yol açarak mesleklerin ve işlerin yapısını değiştirmektedir. Söz konusu değişim kalifiye personellere, uzmanlara ve teknisyenlere duyulan ihtiyacı artırmaktadır. Günümüzde her düzey okulda alınan teorik bilgiler, bireylerin çalışma hayatına katılımlarında yetersiz kalmaktadır. Birey okulda aldığı teori ağırlıklı eğitimin çalışma hayatında uygulanabilirliğini artırabilmek için işbaşı eğitime gereksinim duymaktadır. İşbaşı eğitim sistemi bireylerin aktif iş hayatına girişinde okulda aldıkları eğitimi tamamlayan, onun eksik kalan boşlukları tamamlayan ve becerilerinin gelişmesine yardımcı olan bir eğitim modelidir. Dolayısıyla işgücü piyasasının ve sektörlerin talep ve beklentilerine uygun bir şekilde hazırlanan ve uygulanan işbaşı eğitim sistemleri, öğrencilerin pratikteki eksikliklerini gidermek suretiyle onların daha rahat iş bulmalarını kolaylaştırmaktadır (Çoban, 2013, s. 3).

Mesleki ve teknik eğitim, belirli bir mesleğe, sanata veya istihdama ilişkin yeterliliklerin kazandırılmasını amaçlayan veya öğrencilerin bir mesleği yapabilmesi için gerekli eğitimi, uygun becerileri ve teknik bilgiyi sağlamayı amaçlayan bir eğitim türünü içermektedir. Mesleki eğitim genellikle stajyerin mesleki yeterliliğini belirleyen ve her mesleki eğitim programının odak noktası olan özel mesleki bilgi ve becerileri sağlayan bir parçası olarak tanımlanmaktadır (Mortaki, 2012, s. 52).

Meslek Yüksekokulları öğrencilerine problem çözme ve karar verme becerisi kazandıran, sorumluluk almalarını sağlayan, mesleki bilgi ve becerilerle donatan, farklı kültürdeki insanlarla iletişim kurabilen, bilgisayar kullanabilen ve her şeyden önemlisi sanayinin ihtiyaç duyduğu ara elamanlarını yetiştirme misyonunu üstlenen yükseköğretim sisteminin önemli bir parçasını oluşturmaktadırlar (Arpat vd., 2017a, s. 77). Ne var ki ülkemizdeki Meslek Yüksekokullarının bu misyonunu tam anlamıyla yerine getiremediği gerek akademisyenler gerekse sektör temsilcileri tarafından sıkça dile getirilmektedir. Bu bağlamda söz konusu çalışmada Türkiye'de henüz yeni bir eğitim modeli olan Meslek Yüksekokulları'ndaki 3+1 işbaşı eğitiminin öğrencilerin girişimcilik kazanımlarına yaptığı katkı ele alınacaktır. Çalışma kapsamında öncelikle 3+1 eğitim sistemi ile ilgili bilgiler verilecek, ardından konuyla ilgili yerli ve yabancı alan yazında yer alan çalışmaların bir kısmına değinilecek ve daha sonra Pamukkale Üniversitesinde yapılan araştırmanın bulgu ve sonuçlarına yer verilecektir.

Meslek Yüksekokullarında İşbaşı Eğitim Programları ve Katkıları

Henüz ülkemiz açısından yeni sayılabilecek bir eğitim sistemi olarak işbaşı eğitim sistemi stajyerlik, çıraklık ve mentörlük gibi farklı uygulamalarla yürütülmektedir (Yeşil, 2015). Meslek Yüksekokulları'ndaki uygulamalar incelendiğinde yapılan işbaşı eğitimlerinin öğrenci kimliği ve profili ile sürdürülmesinden ve üniversite külliyelerinin dışında yapılmasından dolayı stajyerlik modeliyle yürütüldüğünü ileri sürmek mümkündür (Akşit vd., 2016, s. 1101). Dolayısıyla işbaşı eğitiminin bu özelliği ve uygulaması, sistemin çoğu zaman staj olarak görülmesine ve değerlendirilmesine yol açmaktadır (Arpat vd., 2017a, s. 78). Ancak model geleneksel staj uygulamalarından, uzun uygulama süresi ile ayrılmaktadır. Geleneksel stajlar, staj yapılacak işyeri sayısı ve kotasının azlığı, yeterince denetlenememesi, stajyerlerin ucuz işgücü olarak görülmeleri ve stajyerler tarafından öneminin kavranamaması nedeniyle sıklıkla eleştirilmektedir (Karadeniz ve Karadeniz, 2016, s. 795).

Daha önce de ifade edildiği üzere Meslek Yüksekokulları'nın farklılığı ve varlık nedeni aldığı teorik eğitimi pratiğe aktarabilme potansiyeline sahip ve sanayinin ara elemanı ihtiyacına cevap verebilecek

gençleri yetiştirmektedir (Yürekli vd., 2018, s. 104). Bu nedenle MYO’nda verilecek işbaşı eğitim uygulamaları öğrenci ve işletmelere çok sayıda fayda sunmaktadır. Öncelikle öğrencilerin eğitimleri boyunca almış oldukları bilgileri yenileme imkanı sunmaktadır (Emir vd., 2010, s. 144). Diğer bir katkı ise, öğrencilerin işbaşı eğitimi sırasında iş teklifi almaları ile ilgilidir. Arpat, Tokbaş, Çamurdan ve Akşit’in araştırmasında (2017b, s. 1) bu oran % 37,7 düzeyinde iken, Karadeniz ve Kumaş’ın (2016) araştırmasında bu oran % 44 düzeyindedir. İşbaşı eğitiminin başka bir katkısı ise öğrencilerin mesleki kazanımları ile ilişkilidir. Akşit, Arpat ve Kalfa’nın (2017, s. 183) araştırmasına göre, 234 öğrenci ile yapılan bu uygulamada öğrencilerin % 71,3’ünün mesleki becerilerine katkı sağladığı ve bu katkının akademik başarı düzeyi ile ilişkilili olmadığı tespit edilmiştir.

İşbaşı eğitim sistemi ve bu kapsamda yapılan staj uygulamaları, öğrencilerin örgütsel yaşam ve çalışma hayatı ile tanışmalarını sağlamaktadır. Öğrencilerin kariyerleri ile ilgili temel kararları verdikleri bu dönemde eğitim gördükleri bölümleri sevmeye ve benimsemelerinde, dolayısıyla mezuniyet sonrası iş ve meslek seçimlerinde söz konusu sistemin belirleyici bir rolü bulunmaktadır (Taşkın, 2006: 90). Aldıkları teorik bilgileri saha uygulamaları ile pekiştiren öğrencilerin özgüvenleri artmakta ve geleceğe daha güvenli bakabilmektedirler.

“İşbaşı eğitim sistemi” veya “3+1 eğitim modeli” uygulamada “staj” biçiminde gerçeleştirilmekle birlikte süre, denetleme ve değerlendirme açısından staj uygulamalarından farklılaşmaktadır. 3+1 İşbaşı Eğitimi Modeli’nde öğrenciler geleneksel stajda olduğu gibi kısa bir süre boyunca değer, ortalama 16 haftayı kapsayan bir yarıyıl boyunca staj yapmaktadırlar. Bu süre zarfında öğrenciler işverenin otoritesi altında kendilerine verilen görevleri yerine getirmekte ve eğitimlerini sürdürmektedirler. Diğer çalışanlar gibi örgütsel kurallara ve işyeri disiplin ve düzenine bağlı kalarak faaliyetlerini gerçekestirmekte ve ortaya koydukları fiziksel ve zihinsel emek karşılığında belli bir düzeyde ücret elde etmektedir (Arpat vd., 2017a, s. 79).

Aksin (2014) tarafından yapılan çalışmada Gaziantep Üniversitesi Naci Topçuoğlu MYO’nda 3+1 İşbaşı Eğitim Programı (İşEP) sistemiyle eğitim gören öğrenciler ile klasik sistemde eğitim gören öğrencilerin mesleki eğitim, staj ve 3+1 ile ilgili görüşleri mukayese edilmiştir. Çalışmada 3+1 eğitim sisteminde eğitim gören öğrencilerin mesleki ve eğitim sistemi açısından kendilerine sorulan sorulara, klasik sistemde eğitim gören öğrencilere göre yaklaşık % 25 oranında daha olumlu cevap verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Aksin’e göre, işbaşı eğitim sistemiyle eğitim gören öğrenciler, okullarını çevrelerine tavsiye etmek suretiyle bu sistemden duydukları memnuniyeti dile getirmektedirler.

Ay ve Uçar (2016) tarafından yapılan çalışmanın amacı öğrencilerin işbaşı eğitim sisteminin sunduğu hizmet kalitesi algısını ölçmektir. Bu amaçla Gaziantep Üniversitesi Naci Topçuoğlu Meslek Yüksekokulu Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı programında işbaşı eğitim sistemi modelinde eğitim alan öğrenci ve mezunları üzerinde anket yapılmıştır. Çalışmada, işbaşı öğrencilerinin memnuniyet düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığı, zorunlu iki dönem staj uygulamasının beğerildiği ve öğrencilerin hizmet kalitesi algılarının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çetin, Aşkın ve Kaygın tarafından 2017 yılında yapılan çalışmada Doğtaş Kelebek Mobilya A.ř. Biga Lokasyonu ile Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga Meslek Yüksekokulu, Mobilya ve Dekorasyon Programı arasında yürütölmekte olan Üniversite-Sanayi işbirliği eğitim uygulaması incelenmiş ve işbaşı ders uygulama eğitim yönteminin, tanıtım ve uygulamasında takip edilen süreç ile sonuçlar ortaya konulmuştur.

Arpat, Kalfa, Akşit ve Çamurdan (2017) Honaz Meslek Yüksekokulunda okuyan ve işbaşı eğitim programı kapsamında bulunan 163 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmada, işbaşı eğitim programından elde edilen memnuniyet algısına etki eden faktörleri incelemişlerdir. Araştırma sonucunda kadın öğrencilerin, bahar döneminde staj yapanların, normal öğretimde eğitim görenlerin, İşKUR kapsamında staj yapanların ve servis hizmetinden yararlananların işbaşı eğitim programından daha yüksek düzeyde memnun oldukları sonucuna varılmıştır.

Arpat (2018a) tarafından yapılan çalışmada Pamukkale Üniversitesi Honaz Meslek Yüksekokulunda 4 programda 5 dönemdir uygulanmakta olan işbaşı eğitimlerinin gelişim durumları incelenmiştir. Pamukkale Üniversitesi Honaz Meslek Yüksekokulu’nun 3+1 işbaşı eğitim sistemine başladığı 2015-2016 güz döneminden araştırmanın yapıldığı tarihe kadar işbaşı eğitim sistemi kapsamında bulunan 372 öğrenciden toplanan veriler, işbaşı eğitimlerinin öğrencilere nitelik sağlama işlevini yerine getirmede başarılı bir model olduğunu ortaya koymuştur. Ancak modelin, çeşitli kamusal politikalarla iyileştirme ihtiyacı bulunan sorunlarının bulunduğu ifade edilmektedir (Arpat ve Namal, 2019).

Arpat (2018b) tarafından Pamukkale Üniversitesi Honaz Meslek Yüksekokulunda “Pazarlama, Lojistik, İşletme Yönetimi ve Dış Ticaret” programlarında öğrenim gören 372 ikinci sınıf öğrencisi üzerinde yapılan bir diğer çalışmada öğrencilerin işbaşı eğitim sistemi sayesinde daha kolay iş bulacakları düşünce ve özgüvenine sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin bu sistemle eğitim görürken % 43,1’inin iş teklifi almaları ile söz konusu iddaiyi desteklemektedir.

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Hipotezleri

Girişimcilik eğilimi, her bireyde farklı düzeydedir. Kimi bireyler risk almayı sevmeyip yalnızca maaşlı çalışmayı arzu ederken, kimi bireyler ise risk almayı sevip kendi işinin patronu olmayı istemektedir. Bu çalışmada 3+1 staj eğitimi alan ve almayan öğrenciler arasındaki girişimcilik algı düzeyleri arasında fark olup olmadığı incelenmiştir. Bu amaçla araştırmanın temel hipotezleri şu şekilde belirlenmiştir:

- H1: Katılımcıların girişimcilik eğilimi, cinsiyete göre farklılık göstermektedir.
- H2: Katılımcıların girişimcilik eğilimi, akademik başarı düzeyine göre farklılık göstermektedir.
- H3: Katılımcıların girişimcilik eğilimi, ailesinin aylık gelirine göre farklılık göstermektedir.
- H4: Katılımcıların girişimcilik eğilimi, aylık harcama tutarına göre farklılık göstermektedir.
- H5: Katılımcıların girişimcilik eğilimi, staj eğitimi alıp almamaya göre farklılık göstermektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma amacıyla katılımcıların kişisel özelliklerini belirlemeye yönelik çoktan seçmeli soruların yanı sıra toplam 23 ifadeden oluşan ve 5’li likert tipinde hazırlanmış girişimcilik eğilimi ölçeği kullanılmıştır. Ölçekten alınan puanların artan ortalaması, girişimcilik eğiliminin arttığını göstermektedir. Alınan puan ortalamalarının yorumlanmasında aşağıdaki skaladan faydalanılmıştır:

- 1,00 – 1,80: Çok Düşük
- 1,81 – 2,60: Düşük
- 2,61 – 3,40: Orta
- 3,41 – 4,20: Yüksek
- 4,21 – 5,00: Çok Yüksek

Normallik – Güvenilirlik Testleri

Güvenilirlik analizinde 0 ile 1 arasında değer alan Cronbach’s Alpha katsayısından faydalanılmaktadır. İlgili katsayı 0’a yaklaştıkça güvenilirlik azalmakta, 1’e yaklaştıkça ise güvenilirlik artmaktadır. Araştırmada kullanılan girişimcilik eğilimi ölçeğinin güvenilirlik katsayısı 0,911 olarak tespit edilmiştir. Cronbach’s Alpha değeri ile ilgili değerlendirme şu şekildedir (Kalaycı, 2016, s. 26):

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek/boyut güvenilir değildir,

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin/boyutun güvenilirliği düşük,

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek/boyut oldukça güvenilir ve

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek/boyut yüksek derecede güvenilir olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda anketin güvenilirliğinin yüksek derecede güvenilir olduğu ifade edilebilir.

Verilere hangi tür analizlerin uygulanacağını belirlenebilmesi için normallik analizinden faydalanılmaktadır. Normallik analizinde Kolmogorov-Smirnov testinden faydalanılmaktadır. Normal dağılım için Kolmogorov-Smirnov testinin istatistiksel olarak belli bir değerin ($p > 0,05$) üstünde olması gerekmektedir. Verilerin normal dağılım göstermesi durumunda parametrik, normal dağılım sağlamaması durumunda ise non-parametrik analizler kullanılmaktadır.

Tablo 1. Normallik Analizi

		<i>Girişimcilik Eğilimi</i>
N		66
Normallik Parametreleri	Ortalama	3,9876
	St. Sapma	0,57647
	Mutlak	0,066
Aşırı Farklılıklar	Pozitif	0,042
	Negatif	-0,066
Test İstatistiği		0,066
P		,200

Araştırmada kullanılan girişimcilik eğilimi ölçeğinden elde edilen veriler ile ilgili yapılan analiz sonucunda (Tablo 1) verilerin normal dağılım gösterdiği görülmektedir ($p>0,05$). Bu nedenle parametrik analizlerin uygulanmasına karar verilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmada, tanımlayıcı istatistiklerin çözümlenmesinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerlerden faydalanılmıştır. Ayrıca verilerin normallik varsayımını sağlaması nedeniyle parametrik analizlerden bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Tüm analizler SPSS for Windows v25.0 paket programı aracılığı ile gerçeleştirilmiştir.

Bulgular

Bu kısımda araştırmanın bulgularına yer verilecektir.

Örneklemin Sosyo-Demografik Özellikleri

Katılımcıların kişisel özellikleri Tablo 2’de bütünsel olarak verilmiştir.

Tablo 2. Kişisel Özellikler

<i>Bölüm</i>	N	%	<i>Aylık Harcama</i>	N	%
Lojistik	8	7,5	500 TL ve Altı	41	38,3
İSG	19	17,8	501-750 TL	39	36,4
Büro Yönetimi	23	21,5	751-1000 TL	11	10,3
Dış Ticaret	14	13,1	1001 TL ve Üstü	8	7,5
Muhasebe	17	15,9	Yanıtlamayan	8	7,5
Bankacılık	24	22,4	Cinsiyet	N	%
Yanıtlamayan	2	1,9	Erkek	50	46,7
Okul	N	%	Kadın	57	53,3
Honaz	57	53,3	Akademik Ort.	N	%
Buldan	50	46,7	1,80’in Altında	8	7,5
Yaş	N	%	1,80-1,99	8	7,5
19	15	14,0	2,00-2,29	24	22,4
20	31	29,0	2,30-2,79	39	36,4
21	35	32,7	2,80 Ve Ustu	28	26,2
22	17	15,9	Sınavsız Geçiş / YGS	N	%
23	5	4,7	Sınavsız Geçiş	1	0,9
36	1	0,9	YGS	103	96,3
Yanıtlamayan	3	2,8	Diğer	2	1,9
Ailenin Geliri	N	%	Yanıtlamayan	1	0,9
1600 TL ve Altı	21	19,6	Aileyle İkamet	N	%
1601-2000 TL	23	21,5	Evet	95	88,8
2001-3000 TL	30	28,0	Hayır	8	7,5
3001-4000 TL	16	15,0	Yanıtlamayan	4	3,7
4001 TL ve Ustu	14	13,1			
Yanıtlamayan	3	2,8			
Toplam	66	100	Toplam	66	100,0

Araştırmaya katılan toplam 107 katılımcının % 22,4'ü bankacılık bölümünde, % 21,5'i ise büro yönetiminde öğrenim görmektedir. Katılımcıların % 53,3'ü Honaz MYO'da, % 46,7'si ise Buldan MYO'da öğrenim görmektedir. Katılımcıların % 14'ü 19 yaşında, % 29'u 20 yaşında % 32,7'si 21 yaşında ve % 15,9'u ise 22 yaşındadır. Katılımcıların % 28'inin ailesinin aylık geliri 2001 TL ile 3000 TL arasındadır. Bununla birlikte katılımcıların % 38,3'ü aylık 500 TL'den daha az harcama yaptığını belirtmektedir. Katılımcıların % 53,3'ü bayandır. Akademik ortalaması 2,80'in üzerinde olanların oranı ise % 26,2'dir. Katılımcıların tamamına yakını YGS ile giriş yapmıştır ve ailesiyle kalmaktadır.

Betimleyici İstatistikler

Tablo 3. Betimleyici İstatistikler

NO	SORULAR	Ortalama	St. Sapma	Ort. Değerlendirme
S11	Karşıma çıkan fırsatları değerlendirebilirim.	4,34	0,848	Çok Yüksek
S19	Eğer bir şeyi yapmayı aklıma koyarsam, hiçbir şeyin beni durdurmasına izin vermem.	4,23	0,928	Çok Yüksek
S21	Görevimin son derece zor olduğu zamanlarda elimden gelenin en iyisini yaparım.	4,19	0,944	Yüksek
S23	Hayatımı dış etkenlere bırakmam.	4,16	1,012	Yüksek
S1	Kendimde farklı işler yapabilecek enerjiyi hissedirim.	4,13	0,97	Yüksek
S22	Yaptığım planları yürütebileceğimden çoğunlukla eminimdir.	4,09	0,901	Yüksek
S18	Bir işte ya da uygulamada liderliği ele almaktan çekinmem.	4,06	1,116	Yüksek
S20	İş konusunda gelecekle ilgili etkili kararlar alabilirim.	4,06	1,015	Yüksek
S13	İşimde ve çalışmalarımında ortaya çıkan değişimlere açıyım.	4,04	0,934	Yüksek
S17	Kendi işimi kurabilirim.	4,01	1,165	Yüksek
S12	Elimdeki kaynakları bir araya getirerek verimliliğe dönüştürebilirim.	4,01	0,738	Yüksek
S15	Farklı işlere yönelik motivasyonlarım ve eğilimlerim güçlüdür.	3,93	1,09	Yüksek
S10	Başarıyı sağlayacak uygun yöntem ve tekniklerin arayışı içerisindeyimdir.	3,91	0,864	Yüksek
S14	İşimde yaratıcılık yönüm güçlüdür.	3,90	0,923	Yüksek
S3	Yeni bir şeyleri denememe imkân veren projeler üzerinde çalışmayı severim.	3,82	1,06	Yüksek
S16	Ortak çalışmalarda işleri sıraya koymak benim için planlanmamış ancak doğal bir görev niteliğindedir.	3,82	0,985	Yüksek
S4	Eski fikirlere ve uygulamalara meydan okumayı ve daha iyilerini araştırmayı severim.	3,82	1,025	Yüksek
S9	Arkadaşlarımdan gelen bazı projelere katılmaktan çekinmem.	3,80	1,001	Yüksek
S5	Yeni bir perspektiften bakmama imkân sağlayan proje ve işlerle uğraşırım.	3,72	0,891	Yüksek
S2	Risk almaktan çekinmem.	3,69	1,041	Yüksek
S6	Geçmişte başkaları tarafından kullanılmamış yeni yöntemlerle çalışmayı denerim.	3,68	1,014	Yüksek
S7	Üzerinde çalıştığım bir konuda hata yapmaktan çekinmem.	3,54	1,1	Yüksek
S8	Yeteneklerimi uygulayabilecek alanlar oluştururum.	3,94	0,934	Yüksek

Girişimcilik Eğilimi Ortalama 3,950; St. Sapma: 0,57339 (Yüksek)

Katılımcıların girişimcilik ölçeğinde yer alan ifadelerle verdiği yanıtların ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 3'te görülmektedir. Buna göre ölçekte yer alan ifadelerden en yüksek ortalamaya sahip olan ifade 11. İfade olan "Karşıma çıkan fırsatları değerlendirebilirim (ortalama 4,34 ve St. Sapma 0,848)" ifadesidir. En düşük ortalamaya sahip ifade ise 7. İfade olan "Üzerinde çalıştığım bir konuda hata yapmaktan çekinmem" ifadesidir. Ölçeğin geneline ilişkin ortalama ise 3,950'dir. Kısacası katılımcıların girişimcilik eğilimi düzeyleri genel olarak değerlendirildiğinde "yüksektir" diyebiliriz.

Ölçek maddelerinden finansal bilgiler ve katma değer tablosunun bilinmesi maddeleri en yüksek ortalamaya sahip oldukları gözükmemektedir. Ayrıca birim maliyetlerin bilinmesi ve temel bankacılık işlemlerine hâkim olunması maddeleri de oldukça yüksek ortalamaya sahiptir.

İstatistiksel Analizler

Çalışmanın bu bölümünde istatistiksel bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4. *Cinsiyete Göre Girişimcilik Eğilimi Değişkenliği*

Cinsiyet	N	Ortalama	St. Sapma	t	p
Erkek	50	4,0309	0,67028	1,059	0,315
Kadın	57	3,8823	0,46419		

Katılımcıların girişimcilik eğilimlerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için bağımsız örneklem t testinden faydalanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, girişimcilik eğiliminin cinsiyete göre farklılığın istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahip olmadığı görülmüştür ($p=0,315 > 0,05$) (H1: Ret). Çalışma kapsamında elde edilen bu bulgu, Solmaz vd. (2014) ve İrmiş ve Barutçu (2013) tarafından yapılan çalışmaların sonuçları ile farklılık göstermekte ve Bilge ve Bal (2012), Kaya vd. (2010) ve Yılmaz ve Sünbül (2009) tarafından yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir.

Tablo 5. *Girişimcilik Eğiliminin Akademik Başarı Düzeyine Göre Değişkenliği*

Akademik Başarı Düzeyi	N	Ortalama	St. Sapma	t	p
2,30 ve Üzeri	67	4,04	0,561	1,541	0,139
2,30'un altı	40	3,77	0,558		

Katılımcıların girişimcilik eğilimlerinin akademik başarı düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için bağımsız örneklem t testinden faydalanılmıştır. Analizin daha sağlıklı yapılabilmesi için veriler birleştirilmiş ve yeni gruplandırma 2,30'un altında not ortalamasına sahip olanlar ile 2,30'un üzerinde not ortalamasına sahip olanlar şeklinde belirlenmiştir. Bu bağlamda akademik başarı puanına göre girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda katılımcıların girişimcilik eğilimlerinin akademik başarı düzeylerine göre farklılık göstermediği görülmüştür ($p=0,139 > 0,05$) (H2: Ret). Bu bulgular, Akşit vd. (2017) ve Arpat vd. (2017b)'nin bulgularıyla da desteklenmektedir. İlgili araştırmalarda öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin uygulamadan sağladıkları mesleki katkı üzerinde etkili olmadığı ve ayrıca yine akademik başarılarının öğrencilerin uygulamayı yaptığı işyerinden iş teklifi alma üzerinde etkili olmadığı raporlanmıştır.

Tablo 6. *Girişimcilik Eğiliminin Ailenin Aylık Gelirine Göre Değişkenliği*

	N	Ortalama	St. Sapma	t	p
2000 TL ve Üzeri	60	4,12	0,501	1,843	0,077
2000 TL'nin Altı	44	3,77	0,626		

Katılımcıların girişimcilik eğilimlerinin ailesinin aylık gelirine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için bağımsız örneklem t testinden faydalanılmıştır. Analizin daha sağlıklı yapılabilmesi için veriler birleştirilmiş ve yeni gruplandırma 2000 TL'den az gelir elde edenler ile 2000 TL'den fazla gelir elde edenler şeklinde belirlenmiştir. Katılımcıların ailelerinin aylık gelir düzeyine göre girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı farklılaşmanın olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, katılımcıların girişimcilik eğiliminin ailelerinin aylık gelirine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Gruplar arasındaki bu farklılık, istatistiksel olarak %95 anlamlılık düzeyinde ($\alpha=0,05$ hata payında) anlamlı bulunmamıştır ($p=0,077>0,05$). Ancak %90 anlamlılık düzeyinde ($\alpha=0,10$ hata payında) gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir (H3: Kabul).

Tablo 7. *Girişimcilik Eğiliminin Aylık Harcamaya Göre Değişkenliği*

	N	Ortalama	St. Sapma	t	p
500 TL'den Fazla	55	4,17	0,468	2,99	0,009
500 TL'den az	41	3,71	0,471		

Katılımcıların girişimcilik eğilimlerinin aylık harcamalarına göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için bağımsız örneklem t testinden faydalanılmıştır. Analizin daha sağlıklı yapılabilmesi için veriler birleştirilmiş ve yeni gruplandırma 500 TL'den az harcama yapanlar ile 500 TL'den fazla harcama

yapanlar şeklinde belirlenmiştir. Katılımcıların aylık harcamasına göre girişimcilik eğilimlerinin farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, aylık harcamaya göre girişimcilik eğiliminin anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür ($p=0,009 < 0,05$). Farklılık incelendiğinde, 500 TL'den fazla aylık harcamaya sahip olanların girişimcilik eğilimlerinin, aylık 500 TL'den az aylık harcamaya sahip olanlara göre girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (500 TL'den Fazla Ortalama > 500 TL'den az Ortalama) (H4: Kabul)

Tablo 8. *Girişimcilik Eğiliminin Staj Yapıp Yapmamaya Göre Değişkenliği*

Okul	N	Ortalama	St. Sapma	t	p
Honaz	57	4,24	0,43955	2,938	0,012
Buldan	50	3,89	0,54005		

Katılımcılardan Honaz'daki MYO'larda öğrenim görenler 3+1 iş başı staj eğitimini tamamlamıştır. Buldan'daki MYO'larda öğrenim görenler ise 3+1 iş başı stajı yapmamaktadır. Araştırmanın temel hipotezi olarak iş başı staj eğitimini yapan öğrenciler ile iş başı staj eğitimi yapmayan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin farklılığı bağımsız örneklem t testi yardımıyla test edilmiştir. Yapılan analize göre, katılımcıların 3+1 iş başı eğitim stajı yapıp yapmamasına göre girişimcilik eğilimlerinin anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür ($p=0,012 < 0,05$). Farklılaşma incelendiğinde, Honaz'da öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin, Buldan'da öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Honaz Ortalama > Buldan Ortalama) (H5: Kabul). Bu bulgulara göre işbaşı eğitimlerinin öğrencilerin sadece mesleki becerilerini arttırmadığı, bununla birlikte girişimcilik eğilimlerini de pozitif olarak etkilediği görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, uygulama, hem öğrencileri işgücü piyasasının talep ettiği özelliklere yaklaştırarak hem de girişimcilik eğilimlerini yükselterek genç işsizliği ile mücadelede önemli kazanımlar sağlayabileceği anlaşılmaktadır.

Hipotezlerin Kabul / Ret Durumları

Araştırmanın amacı kapsamında oluşturulan hipotezlerin genel olarak durumları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. *Hipotezlerin Kabul / Ret Durumları*

H ₁	Ret
H ₂	Ret
H ₃	Ret
H ₄	Kabul
H ₅	Kabul

Hipotezlerin genel durumu incelendiğinde genel olarak ret olduğu, ancak ana hipotez olan H5'in kabul gördüğü ifade edilebilir. Araştırma kapsamında hipotezlerden elde edilen sonuçlar göstermektedir ki, girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesinde sektörel uygulamaların etkili olduğu ancak demografik verilerin çok etkili olmadığı ifade edilebilir.

Araştırma kapsamında ortaya konan ana hipotez, araştırma kapsamında elde edilen verilerin analiz sonuçları ile desteklenerek kabul görmüştür. Uygulamalı 3+1 iş başı staj eğitiminin sektörle iç içe olması ve uygulamaya dönük olması ile katılımcıların girişimcilik eğilimleri noktasında desteklediği ana hipotezin (H5) kabulü ile görülmektedir. Hipotezlerde kabul görenlerden olan katılımcının harcama düzeyi refahının toplumla iç içe olma, etkinlikler ve eğitimler ile girişimcilik eğilimine katkı sağlayabileceği desteklenmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Meslek yüksekokullarından mezun olan öğrencilerin okuldan mezun olduktan sonra yaşadıkları en önemli sorunlardan birisi teori ile uygulamayı entegre edememeleri ve iş hayatına uyum sağlayamamalarıdır. Bu sorun ülkemizin en önemli ve kronikleşen sorunlarından birisi haline gelmiştir. Bu sorunu gidermek için başvuru yöntemlerinden bir tanesi de "işbaşı eğitimi" uygulamalarıdır.

İşbaşı eğitimi uygulamaları ile öğrencilerin bir takım kazanımlar elde etmesi hedeflenmektedir. Bu çalışmada da işbaşı eğitimi alan öğrenciler ile işbaşı eğitimi almayan öğrenciler arasında girişimcilik eğilimi farkı araştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda işbaşı eğitimlerinin öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini arttırdığı gözlenmiştir.

Aylık 500 TL'nin altındaki harcama düzeyleri öğrenciler için düşük kabul edilebilecek harcama tutarlarıdır. Öğrencilerin 500 TL'nin altında para harcaması, onların önemli ekonomik sorunlar yaşadığını

göstermektedir. Buna göre öğrencilik döneminde, çok düşük gelire-harcamaya sahip öğrencinin, bu sorunu çözmeden girişimcilik konusunda istedik bir tutum geliştiremediği görülmektedir. Buna göre ön lisans öğrencilerinin aylık harcama düzeylerini arttırmaya ya da mevcut satın alma güçlerini yükseltmeye yönelik politikaların, öğrencilik girişimcilik kazanımlarına önemli pozitif katkılar sağlaması beklenebilir. Bu bağlamda, 2019 yılı yaz döneminden itibaren uygulanmaya başlayacak ve üniversite öğrencilerinin gelir elde etme amacına hizmet eden İŞKUR destekli “Sosyal Çalışma Programları”nın, öğrenciye ek gelir sağlaması nedeniyle girişimcilik kazanıma üzerinde etkili olması beklenebilir. Buna paralel olarak, ön lisans öğrencilerinde uygulanmakta olan işbaşı eğitimlerinde ücret ödeme yükümlülüğünün, öğrencinin girişimcilik kazanımları üzerinde de etkili olduğunu söylemek mümkündür. Bu çerçevede, ön lisans öğrencilerine yaptırılan işbaşı eğitimlerinin, İŞKUR’un işbaşı eğitim programlarına entegre edilmesi, girişimcilik kazanımları üzerinde daha büyük katkılar oluşturabilir. Bilindiği gibi, İŞKUR üzerinden yürütülen işbaşı eğitimi programlarında öğrenci (asgari ücretin net tutarının 1/3’ü yerine) asgari ücret düzeyinden ücretlendirilmektedir. Bu ücret düzeyinin, öğrencinin harcama düzeylerini yukarıya taşıması nedeniyle, girişimcilik kazanımına önemli katkılar sağlaması beklenebilir.

Öğrencilerin ailelerinin gelirleri de arttıkça, öğrencinin girişimcilik kazanımları artmaktadır. Bu bağlamda asgari ücretin altında hane gelirinin olduğu öğrencilerde, girişimcilik kazanımları daha düşüktür. Asgari ücretin altındaki gelir iki nedenden dolayı ortaya çıkabilir. Birincisi hanede çalışan en az bir birey olmasına rağmen kayıt dışılık nedeniyle asgari düzey altında gelir elde edilmesi durumudur. Bu durumdaki ailelerin gelir düzeylerinin yükseltilmesi, devletin kayıt dışı ekonomiyle daha etkin mücadelesi ile mümkündür. Yine hane halkının atıf işlerde veya tarım, turizm vb. sektörler gibi geçici ya da düşük katma değerli işlerde çalışması veya kendi nam ve hesabına yaptığı işlerde çok düşük gelir düzeylerine sahip olmasının başka bir gerekçesi olabilir. Bu gibi aileler için ülkenin genel, bölgesel ya da sektörel nitelikteki daha olumlu makro ekonomik göstergelere sahip olması, öğrencilerin girişimcilik kazanımlarını pozitif etkileyecektir. Bir başka deyişle, Türkiye Cumhuriyeti’nin makro ekonomik göstergelerindeki iyileşmeler, ailelerin gelir durumunu iyileştirme etkisiyle, ön lisans öğrencilerinin girişimcilik kazanımlarını pozitif olarak etkileyecektir. Asgari ücretin altındaki gelirin ikinci nedeni ise, hane halkının hiçbir üyesinin çalışma ilişkisi içinde bulunmaması olabilir. Bu gibi ailelerin gelirlerini arttırmanın yolları, uygulanacak kamusal politikalarla bu kişilerin aktif istihdam politikaları kapsamı içerisine alınarak işgücüne dâhil edilmesi ve bu yolla gelir yoksulluğunun azaltılması olabilir. Bunun yapılamaması halinde sosyal yardımlarla bu hanelerin gelir yoksulluğunun önlenmesi gereklidir. Bu tip sosyal transferler bir taraftan devletin anayasa tarafından verilmiş olan “sosyal devlet” ödevini başarılı bir şekilde yerine getirmesine olanak sağlar iken, diğer yandan hane içindeki ön lisans öğrencilerinin girişimcilik kazanımlarını da olumlu katkılar sağlayacaktır.

İşbaşı eğitimi ve buna benzer uzun dönemli staj uygulamalarının öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini olumlu yönde etkilemektedir. Buna göre işbaşı eğitimleri öğrencilere sadece mesleki bilgi kazandırmamakta, girişimcilik arzusu ve yetenekleri kazandırdığı da söylenebilir.

Etik Beyan

“MYO’lardaki 3+1 İşbaşı Eğitimlerinin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: PAÜ Örneği” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Kaynakça

- Aksin, M. (2014). *Üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde öğrenci açısından trimester eğitim sisteminin incelenmesi: Gaziantep Üniversitesi Naci Topçuoğlu MYO Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Akşit, A., Arpat, B. ve Kalfa, V. R. (2016). Bir işveren-öğrenci buluşması modeli-meslek yüksekokullarında işbaşı eğitim programında öğrenci algılarının belirlenmesi: Honaz Meslek Yüksekokulu Örneği. 2. *Uluslararası Osmaneli Sosyal Bilimler Kongresi*, 12-14 Ekim 2016, Bilecik, 099-1108.
- Akşit, A., Arpat, B. ve Kalfa, V. R. (2017). Analysis of the Contribution to Professional Knowledge of the Job Training Within the Student Perspective in the 3+1 Education Model-The Example of Honaz Vocational School”, *European Scientific Journal*, July, 2017, Special Edition, 176-192.
- Arpat, B. (2018a). Meslek yüksekokullarında uygulanan işbaşı eğitimlerinde boyamsal bir değerlendirme: Honaz Meslek Yüksekokulu Örneği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 345-359.
- Arpat, B. (2018b). Türkiye’de genç işsizlikle mücadelede meslek yüksekokullarında uygulanan işbaşı eğitimlerinin rolü ve önemi: Honaz Meslek Yüksekokulu örneği. *Çalışma ve Toplum*, 4, 2193-2228.

- Arpat, B. ve Namal, M. K. (2019). *On-the-job training policy in Turkish vocational schools: A case study for the evaluation of Honaz Vocational School*. Unpublished Book Chapter, inside "Public Policy Analysis in Turkey: Past, Present and Future", (Eds.) O. Kulaç, E. Akman, C. Babaoğlu. Peter Lang Publishing.
- Arpat, B., Kalfa, V. R., Akşit, A. ve Çamurdan, B. (2017a). Meslek yüksekokullarında nitelikli ara eleman ihtiyacını karşılamada yeni arayışlar: 3+1 işbaşı eğitim modeli Honaz Meslek Yüksekokulu örneği. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 8(2), 76-94.
- Arpat, B., Tokbaş, M., Çamurdan, B. ve Akşit, A. (2017b). Meslek yüksekokullarında 3+1 eğitim modeli stajlarında yapılan iş teklifleri üzerine bir araştırma: Honaz Meslek Yüksekokulu örneği. *International Journal of Academic Value Studies*, 3(14), 1-11.
- Ay, G. ve Uçar, M. (2016). Trimester eğitim uygulamalarında algılanan hizmet kalitesinin ölçülmesi: Naci Topçuoğlu meslek yüksekokulu büro yönetimi ve yönetici asistanlığı programı öğrencileri ve mezunları üzerine yapılan bir çalışma. *Gaziantepe University Journal of Social Sciences*, 15(2), 657-673.
- Ay, S. (2012). Türkiye'de işsizliğin nedenleri: İstihdam politikaları üzerine bir değerlendirme. Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Manisa, *Yönetim ve Ekonomi*, 19(2), 321-341.
- Bilge, H. ve Bal, V. (2012). Girişimcilik eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 131-148.
- Çetin F., Aysin A. ve Kaygın B. (2017). Üniversite sanayi işbirliği işbaşı eğitim modeli uygulama örneği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 19(2), 153-159.
- Çoban, A. (2013). *İşsizlikle mücadelede Avrupa Birliği perspektifinden staj/ işbaşı eğitim programlarının rolü ve Türkiye iş kurumu için öneriler* (Uzmanlık Tezi). T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.
- İrmiş, A. ve Barutçu E. (2012). Öğrencilerin kendilerini girişimci bir kişiliğe sahip görmelerini ve iş kurma niyetlerini etkileyen faktörler: Bir alan araştırması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), 1-25.
- Karadeniz, H. ve Karadeniz, O. (2016). Türkiye'de mesleki eğitimde staj konusunda yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *ISVET 2016 (International Symposium on Post-Secondary Vocational Education and Training)*, 12-15.Ekim.2016, Hitit Üniversitesi, ss. 795-801.
- Karadeniz, O. ve Kumaş, H. (2016). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin istihdam edilebilirliğini arttırmada mesleki uygulamalar dersi (3+1 Programlarının) ile İŞKUR işbaşı eğitim programlarının rolü: Honaz MYO örneği. *UMYOS*, 5. *International Vocational Schools Symposium*, 18-20.Mayıs, ss. 750-758.
- Karadeniz, O., Karadeniz, H. K., Kocaalan, M. L. ve Arpat, B. (2013). *Mesleki eğitim kurslarına katılanların işgücü piyasasındaki durumu araştırması*. Ankara: ILO Türkiye Ofisi.
- Kaya, D., Güzel, D. ve Çubukçu, B. (2011). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin araştırılması: Atatürk üniversitesinde bir araştırma. *Kafkas Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(2), 76-89.
- Mortaki, S. (2012). The contribution of vocational education and training in the preservation and diffusion of cultural heritage in Greece: The case of the specialty "guardian of museums and archaeological sites. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(24), 51-58.
- Solmaz, S. A., Aksoy, Ö., Şengül, S. ve Sarıışık, M. (2014). Üniversite öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerinin belirlenmesi: turizm lisans ve ön lisans öğrencileri üzerine bir alan araştırması. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 1, 41-55.
- Taş, H. Y., Küçüköğlü, M. ve Demirdöğmez, M. (2018). Türkiye'de genç işsizliği sorunu ve alternatif çözüm önerileri. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 7(7), 279-294.
- YEŞİL, Yeliz (2015). *KOBİ'lerde eğitim ve geliştiriminin örgütsel bağlılıkla ilişkisi: Çerkezköy organize sanayi bölgesi'nde bir araştırma* (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yılmaz, E., ve Sünbül, A. M. (2009). Üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik ölçeğinin geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 195-203.
- Yürekli, E., Arpat, B. ve Çamurdan, B. (2018). Muhasebe meslek mensuplarının 3+1 işbaşı eğitimi modeline yaklaşımları: Denizli ilinde bir alan araştırması. *İktisadi, İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 3(6), 102-110.

EXTENDED ABSTRACT

Vocational Schools constitute an important part of the higher education system that provides students with the ability to solve problems and make decisions, enable them to take responsibility, equip them with professional knowledge and skills, communicate with people of different cultures, use computers, and above all, undertake the mission of raising intermediate staff needed by the industry (Arpat et al. , 2017a, p. 77). However, it is frequently stated by both academicians and sector representatives that Vocational Schools in our country cannot fully fulfill this mission. In this context, the contribution will be dealt with on the job training 3 + 1 system of students' achievements in entrepreneurship in Turkey, yet the work in question, a new profession vocational training model. Within the scope of the study, firstly, information about 3 + 1 education system will be given, then some of the studies in the local and foreign literature on the subject will be mentioned and then the findings and results of the research conducted in Pamukkale University will be included.

As an education system that can be considered as a new education system for our country, on-the-job education system is carried out with different practices such as internship, apprenticeship and mentoring

(Yeşil, 2015). When the practices in the Vocational Schools are examined, it is possible to argue that the on-the-job trainings are carried out with the student identity and profile, and are carried out with the internship model since they are held outside the university complexes (Akşit et al., 2016, p. 1101). Therefore, this feature and application of on-the-job training often causes the system to be seen and evaluated as an internship (Arpat et al., 2017a: 78). However, the model differs from traditional internship applications with a long application period. Traditional internships are frequently criticized because of the low number of workplaces and quotas to be done, their inability to be inspected adequately, the fact that trainees are regarded as cheap labor and the importance of interns cannot be understood (Karadeniz, & Karadeniz, 2016, p. 795).

On-the-job training system and internship practices made within this scope enable students to get acquainted with organizational life and work life. In this period when students make basic decisions about their careers, this system has a decisive role in loving and embracing the departments where they are educated, and therefore in post-graduate job and career choices (Taşkın, 2006, p. 90). Reinforcing the theoretical knowledge they receive with field practices, students' self-confidence increases and they can look to the future more safely.

Although "on the job training system" or "3 + 1 training model" is implemented in the form of "internship" in practice, duration differs from internship practices in terms of supervision and evaluation. In the 3 + 1 On-the-Job Training Model, students do their internships not for a short period of time as in the traditional internship, but for a semester covering an average of 16 weeks. During this period, students fulfill the duties assigned to them under the authority of their employers and continue their education.

Entrepreneurship tendency is at a different level in each individual. While some individuals do not like to take risks but only want to work with salaries, some individuals like to take risks and want to be the boss of their own business. In this study, it is examined whether there is a difference between entrepreneurship perception levels among students who have received 3 + 1 internship training and not.

In addition to multiple choice questions to determine the personal characteristics of the participants, the scale of entrepreneurship tendency, consisting of 23 expressions and prepared in 5-point Likert type, was used for research purposes. The increasing average of the scores obtained from the scale shows that the tendency to entrepreneurship has increased. The following scale was used to interpret the mean scores received. These scale values were translated into verbal expressions in the form of low, medium and high level participation.

In the study, frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, minimum and maximum values were used in the analysis of descriptive statistics. In addition, since the data provides the normality assumption, the sample t test independent of parametric analyzes was used.

As the income of the students' families increases, the entrepreneurship gains of the student increase. In this context, entrepreneurship gains are lower in students who have household income below the minimum wage. Income below the minimum wage may occur for two reasons. The first is the fact that income is below the minimum level due to informality, although there is at least one individual working in the household. Increasing the income levels of families in this situation is possible with the more effective struggle of the state with the informal economy. Again, atypical affairs of households or agriculture, tourism etc. It may be another reason for working in temporary or low value added jobs, such as sectors, or having very low income levels in his/her own name and account. The fact that the country has more positive macroeconomic indicators of general, regional or sectoral character for such families will positively affect students' entrepreneurship gains.

On-the-job training and similar long-term internship practices affect students' entrepreneurship tendencies positively. Accordingly, it can be said that on-the-job trainings not only provide students with professional knowledge, but also entrepreneurship desires and talents.